MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: Irańskie rewolucje

Tematyka

Program dotyczy realiów politycznych i kulturowych funkcjonowania Iranu na przestrzeni ostatnich kilku dziesięcioleci. W szczególności poruszane są w nim kwestie związane z fermentem społecznym, protestami i rewolucjami. Program nadaje się jako uzupełnienie przy omawianiu kwestii związanych z polityką i współczesną historią Iranu oraz stosunków międzynarodowych na Bliskim Wchodzie.

Program podzielony jest na trzy części, z których pierwsza dotyczy sytuacji społecznej, druga uwarunkowań międzynarodowych a trzecia wymiaru ideologicznego gwałtownych przemian i wydarzeń mających miejsce w Iranie.

!

Wykorzystaj w przygotowaniu swoich wykładów lub lekcji szkolnych poniższe propozycje oraz program:

- cały odcinek: https://youtu.be/pOiZveOmMIc
- zwiastun programu: https://youtu.be/rd5TNtCGlYQ

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: Irańskie rewolucje

Zagadnienia wstępne

1. Proponuje się rozpoczęcie bloku zajęć od studiowania mapy regionu Bliskiego Wschodu, co ma na celu ukazanie najbliższego sąsiedztwa Iranu i potencjalnego podłoża konfliktów. Należy zwrócić uwagę na strategiczne położenie Iranu na styku Bliskiego Wschodu i Azji Południowej (Pakistan, Afganistan). Iran zlokalizowany jest również strategicznie jeżeli chodzi o geografię Zatoki Perskiej.
2. W dalszej części proponuje się studiowanie mapy samego Iranu, oraz przedstawienie uczestnikom zajęć ogólnego zarysu struktury gospodarki kraju. Szczególną uwagę można zwrócić na rolę Iranu jako producenta i eksportera ropy naftowej.
3. Następnie zaleca się szkicowe zarysowanie historii Iranu w XX wieku.
4. Należy zwrócić uwagę na współczesny ustrój Islamskiej Republiki Iranu wraz z instytucjami odgrywającymi w państwie znaczącą rolę m.in. Najwyższy Przywódca Republiki Islamskiej, Prezydent Republiki Islamskiej, Zgromadzenie Ekspertów, Parlament, Rada Strażników. Warto zwrócić uwagę na relacje pomiędzy poszczególnymi elementami, zwłaszcza między Najwyższym Przywódcą a Prezydentem.

Część 1/3: Sytuacja społeczna

Emisja pierwszej części programu: **(0:00-15:23)**

[1]

ilustracja do pytania nr. 1 Mahsa Amini

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Zdjęcia obok przedstawia Mahsę Amini. Kim była i co takiego się stało, że obecnie stała się twarzą licznych protestów przetaczających się przez Iran?

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: Irańskie rewolucje

2. Czy śmierć Mahsy Amini może stać się przyczynkiem do nowej rewolucji w Iranie?

3. Jakie znaczenie może mieć fakt, że Mahsa Amini miała kurdyjskie pochodzenie?

4. Przedstawiciele jakiej irańskiej policji przedstawieni są na zdjęciu i czym zajmuje się ta formacja?

5. Kiedy rozpoczęła się ostatnia duża fala protestów w Iranie? (Podpowiedź: w 2017 r.)

6. Co wyróżnia protesty, które rozpoczęły się po 2017 roku od wcześniejszych protestów studenckich, które miały kilkukrotnie miejsce?

7. Jaki jest związek pomiędzy wycofaniem się Amerykanów z porozumienia nuklearnego z Iranem a rozpoczęciem się nowej fali protestów po 2017 roku?

8. W jakim mieście rozpoczęły się protesty w 2017 roku i jakie znaczenie ma to miasto? (Podpowiedź: Maszhad.)

9. Dlaczego ogólnie w historii Iranu duża część protestów inspirowana jest przez studentów?

10. Okres rządów Hasana Rouhaniego (poprzedniego prezydenta Iranu) był okresem stosunkowo łagodniejszej polityki. Kiedy skończyła się jego kadencja i kto został jego następcą (na zdjęciu po prawej z W. Putinem) wprowadzając politykę większych restrykcji i represji? (Podpowiedź: w 2021 roku następcą Rouhaniego został Ebrahim Raisi.)

[2] ilustracja do pytania nr. 4
Funkcjonariusz policji obyczajowej poucza o właściwym stroju, 2006, aut. Satyar Emami

[3] ilustracja do pytania nr. 10
Spotkanie prezydentów. Ebrahim Raisi i Władimir Putin, 2022, aut. Presidential Executive Office of Russia

11. Co charakteryzuje koncepcyjnie politykę obecnego (od 2021 roku) prezydenta Iranu Ebrahima Raisiego?
12. Jakie dwie grupy etniczne wydają się być w Iranie najbardziej marginalizowane?
13. Jakie było stanowisko Kurdów w odniesieniu do rewolucji z 1979 roku?
14. Jaka jest polityka władz irańskich w stosunku do południowo-wschodnich prowincji – Sistanu i Beludżystanu?
15. Jakie mogło być inne (oprócz najczęściej przytaczanego związku z dostarczaniem irańskich dronów Rosji) podłoże śmierci dwóch wysokiej rangi (pułkownik i generał) Strażników Rewolucji w irańskim Beludżystanie?
16. Jaki wpływ na pozycję w państwie irańskim może mieć fakt, że i Kurdowie, i Beludżowie to w większości sunnici?

Część 2/3:
Interesy zagraniczne

Emisja drugiej części programu: **(15:24-29:48)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Jakim państwom na rękę byłaby kolejna rewolucja w Iranie w czasach obecnych?
2. Co oznacza, że trwający od 1979 roku konflikt pomiędzy Iranem a Stanami Zjednoczonymi można było określić (do 2020 roku) jako postmodernistyczny?
3. Co w kontekście stosunków amerykańsko-irańskich oznaczać może termin wzajemna satanizacja? Jakie korzyści mogły z tego wyciągać obydwa państwa?
4. Jakie konsekwencje dla relacji amerykańsko-irańskich miało zabójstwo Ghasema Solejmaniego w 2020 roku?
5. Kogo, oprócz USA i Izraela, w przypadku obecnych protestów obwiniają władze irańskie za podżeganie do protestów? (Podpowiedź: emigracja irańska)

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: Irańskie rewolucje

6. Jak nazywa się aktywistka i dziennikarka irańska żyjąca na emigracji, wspierająca walkę o prawa irańskich kobiet, między innymi prawa do pokazywania włosów i nienoszenia hidżabu? (Podpowiedź: Masih Alinejad)
7. Czy emigracja irańska jest obecnie znaczącą siłą? Jakie ośrodki emigrantów irańskich mają znaczenie?
8. Po prawej przedstawiono flagę ugrupowania politycznego opozycyjnego od lat w stosunku do rządów irańskich. Jakie to ugrupowanie i jaki profil ideologiczny prezentuje? (Podpowiedź Ludowi Mudżahedini. Inna nazwa – Organizacja Bojowników Ludowych Iranu)
9. Jakie jest znaczenie Ludowych Mudżahedinów jako ośrodka opozycyjnego w stosunku do obecnego systemu władzy? Jaki jest ich problem jeżeli chodzi o ewentualne poparcie w samym Iranie?
10. Jaki jest potencjał monarchistów irańskich żyjących na emigracji i wokół jakich postaci się oni grupują?
11. Czy, zważając na charakter społeczeństwa irańskiego i charakterystykę osób angażujących się w protesty, realny jest powrót do idei monarchistycznych?
12. Czym była i jakie cele miała Rewolucja Konstytucyjna w Iranie na początku XX w.?
13. Co leżało u podstaw rewolucji, która dokonała się w Iranie w latach 1978-1979?

[4] ilustracja do pytania nr. 6
Masih Alinejad,
aut. Kambiz Foroohar

[5] ilustracja do pytania nr. 8
Flaga Mudżahedinów Ludowych Iranu,
aut. MrPenguin20

MATERIAŁY DYDAKTYCZNE

Odcinek 8: Irańskie rewolucje

Część 3/3:
Rynek idei

Emisja drugiej części programu: **(15:21-27:07)**

Zagadnienia do dyskusji i pytania:

1. Jakie idee można zidentyfikować wśród postulatów pojawiających się ostatnimi czasy podczas protestów w Iranie?
2. Jaki jest sens i uzasadnienie idei religijnego sekularyzmu forsowanego przez część duchownych w Iranie?
3. W jakim stopniu społeczeństwo irańskie jest zlaicyzowane i jakie mogą być tego konsekwencje?
4. Co charakteryzowało Białą Rewolucję, która miała miejsce w latach 60-tych? Jakie były jej osiągnięcia, problemy i konsekwencje?
5. Na zdjęciu obok premier Iranu będący architektem Białej Rewolucji w latach 60-tych XX w. Jak się nazywał? (Podpowiedź: Ali Amini)
6. Co oznacza, że o Islamskiej Republice Iranu, powstałej po 1979 roku, można mówić jako o tworze dynamicznym? Jakie to ma konsekwencje dla ewentualnych przemian czy też potencjalnej kolejnej rewolucji?
7. Kogo przedstawia zdjęcie obok? Jaki urząd piastuje i jak ważny jest to urząd? (Podpowiedź: Ali Chamenei. Piastuje urząd Najwyższego Przywódcy Islamskiej Republiki Iranu. Jest to najważniejszy urząd w państwie.)
8. Jakie jest znaczenie Najwyższego Przywódcy dla utrzymywania się systemu politycznego w Iranie i jakie są potencjalne możliwości po śmierci obecnie panującego?

[6] ilustracja do pytania nr. 5
Ali Amini,
autor reformy i premier Iranu

[7] ilustracja do pytania nr. 7
Ali Chamenei, Najwyższy Przywódca Republiki i głowa rodu Chameneich, aut. khamenei.ir

Podsumowanie

1. Słownik postaci i terminów:

Mahsa Amini – urodzona w 2000 roku obywatelka Iranu kurdyjskiego pochodzenia. 13 września 2022 roku, odwiedzając brata mieszkającego w Teheranie, została aresztowana na ulicy przez Irańską Policję Obyczajową pod zarzutem niewłaściwego ubioru, czyli zbyt luźno nałożonego hidżabu. Trzy dni później zmarła w niewyjaśnionych okolicznościach. Jej śmierć wywołała masowe protesty w wielu irańskich miastach, jak również na całym świecie.

Hidżab – nakrycie głowy noszone przez kobiety.

Hasan Rouhani – Prezydent Islamskiej Republiki Iranu w latach 2013-2021.

Ebrahim Raisi – urzędujący (od 2021 roku) Prezydent Islamskiej Republiki Iranu.

Beludżowie – lud indoeuropejski, zamieszkujący głównie tereny obecnego Iranu, Pakistanu, Afganistanu. Wyznają w większości islam w wersji sunnickiej.

Sunnici – wyznawcy islamu w wersji sunnickiej. Stanowią większość muzułmanów na całym świecie (ponad 80%). Ich największe skupiska zamieszkują w Arabii Saudyjskiej, Turcji, Egipcie, Pakistanie, Afganistanie, Indonezji.

Szyici – wyznawcy islamu w wersji szyickiej. Największe skupiska znajdują się w Iranie, Iraku, Azerbejdżanie. W odróżnieniu od islamu sunnickiego w islamie szyickim istnieją wyraźne ośrodki władzy religijnej, która skupiona jest w rękach ajatollahów.

Korpus Strażników Rewolucji Islamskiej (potocznie Strażnicy Rewolucji) – część irańskich sił zbrojnych, odpowiedzialna za obronę rewolucji islamskiej i jej osiągnięć, w odróżnieniu od drugiej części – Armii Islamskiej Republiki Iranu, która odpowiedzialna jest za kwestie obrony granic i porządku wewnętrznego.

Ludowi Mudżahedini (Organizacja Bojowników Ludowych Iranu) – organizacja opozycji irańskiej, działająca w Iranie od lat 60-tych XX wieku. Początkowo walcząca przeciw reżimowi szacha Mohammada Rezy Pahlaviego, a po jego obaleniu, w wyniku Rewolucji Islamskiej, również przeciw nowemu systemowi rządów Chomeiniego, którego podczas samej rewolucji poparli. W latach 80-tych siły mudżahedinów prowadziły regularne walki z siłami Islamskiej Republiki Iranu podczas wojny iracko-irańskiej, popierając i walcząc u boku Iraku. Ideologicznie organizacja promuje idee łączące marksizm oraz islam. Organizacja posiada dosyć dobrze rozbudowane struktury działające na emigracji, głównie w państwach zachodnich.

Masih Alinejad – irańska aktywistka działająca na rzecz praw kobiet w Iranie. Po represjach związanych z pacyfikacją protestów w Iranie w 2009 udała się na emigrację, najpierw do Wielkiej Brytanii, a następnie do Stanów Zjednoczonych.

Mohammad Reza Pahlavi – panujący do 1979 roku ostatni szach Iranu. W wyniku Irańskiej Rewolucji Islamskiej został obalony i zmuszony był udać się na emigrację, gdzie niespełna rok później zmarł.

Ruhollah Chomeini – Zmarły w 1989 roku duchowny i polityczny przywódca Rewolucji Islamskiej. W latach 1979-1989 pełniący funkcję Najwyższego Przywódcy.

Ali Chamenei – Najwyższy Przywódca Islamskiej Republiki Iranu. Pełni tę funkcję od 1989 roku. Wcześniej, w latach 1981-1989, Prezydent Islamskiej Republiki Iranu.

Ghasem Solejmani – dowódca jednostki specjalnej Ghods, skutecznie działający w tajnych misjach także poza granicami Iranu. Został zlikwidowany w zamachu w 2020 r. w Bagdadzie.

Biała Rewolucja Irańska – wprowadzany w pierwszej połowie lat 60-tych XX wieku plan modernizacji Iranu, zaprojektowany przez premiera Ali Aminiego, a wdrażany przez szacha Mohamadda Rezę Pahlaviego, po odsunięciu Aminiego od władzy. Przemiany zakładały między innymi reformę rolną, prywatyzację przemysłu, nadanie praw wyborczych kobietom.

Perska Rewolucja Konstytucyjna – rewolucja mająca miejsce w Iranie (Persji) w latach 1905-1911, w wyniku której powołano parlament oraz uchwalono w 1906 roku konstytucję, wprowadzając tym samym ustrój monarchii konstytucyjnej.

2. Cele dydaktyczne:

- Rozszerzenie poziomu wiedzy dotyczącej współczesnych realiów i pozycji międzynarodowej Iranu (odniesienie do PRK P6S_WG)
- Uświadomienie jakie znaczenie dla świata polityki mają kwestie kulturowe (odniesienie do PRK P6S_WK)

3. Zalecana literatura:

T. Coville, *Najnowsza Historia Iranu. Republika Islamska*, Dialog, 2009

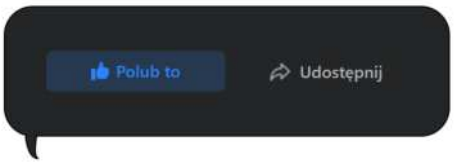
Historia Iranu, red. Krasnowolska Anna, Ossolineum, 2010

N.R. Keddie, *Współczesny Iran. Źródła i konsekwencje rewolucji*, Wydawnictwo UJ, 2007

R. Czulda, *Iran 1925 – 2014. Od Pahlawich do Rouhaniego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2014

M. Rzepka, *Rekonceptualizacja irańskiej dyplomacji religijnej. Iran i świat chrześcijański* [w:] Islamska Republika Iranu na arenie międzynarodowej. Motywacje i kierunki polityki, red. R. Czulda, Łódź: Wyd. UŁ 2019, s. 199-219.

Korzystając z materiałów, nie zapomnij o subskrypcji kanału „**Historia dzieje się!**” na Youtube:
https://www.youtube.com/channel/UCsFKYGMlBdRQ4BtIkXQ-GGA/featured
(obok przycisku „subskrybuj” naciśnij też dzwoneczek, by dostawać informacje o nowych odcinkach)

Prosimy – zalajkuj profil Facebookowy „**Historia dzieje się!**” i daj znać innym, jeśli program Ci się podobał (udostępnij):
https://www.facebook.com/Historiadziejesie

Materiały dydaktyczne opracował: dr Konrad Oświecimski
Opracowanie graficzne: Joanna Zawadzka

Publikacja sfinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Nauka dla Społeczeństwa” nr projektu NdS/537149/2021/2022, kwota finansowania 873 080 zł (całkowita wartość projektu).

zespół kierujący projektu:
dr Paweł Nowakowski
dr Łukasz Burkiewicz
dr Konrad Oświecimski
mgr Tomasz Konturek

Fundacja Ignatianum

Wykorzystane materiały ilustracyjne:

[1] Mahsa Amini, https://en.wikipedia.org/wiki/Death_of_Mahsa_Amini#/media/File:Mahsa_Amini.jpeg, (fair use) str. 2

[2] Funkcjonariusz policji obyczajowej poucza o właściwym stroju, 2006, aut. Satyar Emami, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:First_vice_squad_of_guidance_patrol_in_Tehran_(8_8502020677_L600).jpg (lic. CC Attribution 4.0 International) str. 3

[3] Spotkanie prezydentów. Ebrahim Raisi i Władimir Putin, 2022, aut. Presidential Executive Office of Russia, https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Vladimir_Putin_and_Ebrahim_Raisi#/media/File:Vladimir_Putin_and_Ebrahim_Raisi_(2022-06-29)_01.jpg (lic. CC Attribution 4.0 International) str. 3

[4] Masih Alinejad, aut. Kambiz Foroohar, https://pl.wikipedia.org/wiki/Masih_Aline%C5%BCad#/media/Plik:Masih_Alinejad_(cropped).jpg str. 5

[5] Flaga Mudżahedinów Ludowych Iranu, aut. MrPenguin20 https://pl.wikipedia.org/wiki/Organizacja_Bojownik%C3%B3w_Ludowych_Iranu#/media/Plik:Flag_of_the_People's_Mujahedin_of_Iran_(Yellow).svg (lic. CC Attribution-Share Alike 4.0 International) str. 5

[6] Ali Amini, autor reformy i premier Iranu, https://pl.wikipedia.org/wiki/Ali_Amini#/media/Plik:Aliamini.jpg str. 6

[7] Ali Chamenei, Najwyższy Przywódca Republiki i głowa rodu Chameneich, aut. khamenei.ir https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ali_Khamenei_delivers_Nowruz_message_03.jpg (lic. CC Attribution 4.0 International) str. 6